

ČESKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavního soudu

Jm é n e m r e p u b l i k y

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Jaromíra Jirsy jako soudce zpravodaje a soudců Jana Musila a Vladimíra Sládečka ve věci ústavní stížnosti **Mgr. Ing. S.H.**, zastoupené Mgr. Tomášem Greplem, advokátem se sídlem v Olomouci, Horní náměstí 365/7, proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2015, č. j. 30 Cdo 2209/2014-271, a proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 28. 11. 2013, č. j. 70 Co 459/2013-259, za účasti Nejvyššího soudu a Městského soudu v Praze jako účastníků řízení a Ministerstva spravedlnosti jako vedlejšího účastníka, takto:

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2015, č. j. 30 Cdo 2209/2014-271, rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28. 11. 2013, č. j. 70 Co 459/2013-259, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 21. 5. 2013, č. j. 19 C 304/2011-212, **se zrušují**, neboť jimi **bylo porušeno** právo na zachování lidské důstojnosti a na osobní čest, dobrou pověst a ochranu jména zakotvené v článku 10 odstavci 1 Listiny základních práv a svobod, jakož i právo domáhat se svých práv u nezávislého a nestranného soudu podle článku 36 odstavce 1 Listiny základních práv a svobod a právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím soudu zakotvené v čl. 36 odstavci 3 tohoto ústavního zákona.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci a řízení před obecnými soudy

a) trestní řízení

1. Usnesením Policie ČR, Služby kriminální policie a vyšetřování v Kopřivnici, ze dne 25. 2. 2005 bylo zahájeno trestní stíhání stěžovatelky pro trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 175 odst. 2 písm. a) trestního zákona, které bylo nejprve ke stížnosti stěžovatelky zrušeno usnesením Okresního státního zastupitelství v Novém Jičíně ze dne 4. 3. 2005, sp. zn. 2 ZT 173/2005; dne 14. 3. 2005 však bylo policejním orgánem znovu zahájeno trestní stíhání stěžovatelky pro stejný trestný čin. Státní zastupitelství v Novém Jičíně podalo dne 19. 1. 2006 pod sp. zn. 2 ZT 173/2005 na stěžovatelku obžalobu. Rozsudkem Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 21. 11. 2006, č. j. 5 T 14/2006-447, byla stěžovatelka shledána vinnou pro trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 175 odst. 2 písm. a) trestního zákona a odsouzena k trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku a šesti měsíců podmíněně odloženému na zkušební dobu tří let, a dále k trestu zákazu činnosti spočívajícímu v zákazu výkonu advokátní praxe na dobu tří let.

2. K odvolání obžalované rozhodl Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 20. 8. 2007, č. j. 4 To 306/2006-558, tak, že napadený rozsudek v plném rozsahu zrušil a znovu uznal stěžovatelku vinnou ze spáchání trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 175 odst. 2 písm. a) trestního zákona, nově ji odsoudil k trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku s podmíněným odkladem na dva roky, a dále k trestu zákazu činnosti spočívajícímu v zákazu výkonu advokacie v trvání dvou let.

3. K následně podanému dovolání stěžovatelky Nejvyšší soud usnesením ze dne 11. 11. 2008, sp. zn. 11 Tdo 184/2008, napadený rozsudek zrušil a věc vrátil krajskému soudu k novému projednání a rozhodnutí.

4. Krajský soud v Ostravě znovu rozhodl rozsudkem ze dne 28. 4. 2009, č. j. 4 To 306/2006-658, rozsudek nalézacího soudu v plném rozsahu zrušil a stěžovatelku nově uznal vinnou ze spáchání trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 175 odst. 2 písm. a) trestního zákona a nově ji odsoudil k trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku s podmíněným odkladem na dva roky, jakož i k trestu zákazu činnosti spočívajícímu v zákazu výkonu advokacie v trvání dvou let.

5. K opakovanému dovolání stěžovatelky rozhodl Nejvyšší soud usnesením ze dne 27. 7. 2010, č. j. 11 Tdo 1312/2009-716, tak, že znovu zrušil rozsudek Krajského soudu v Ostravě v plném rozsahu a věc vrátil tomuto soudu k novému projednání a rozhodnutí.

6. Následně Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 22. 11. 2010, č. j. 4 To 266/2010-743, zrušil rozsudek Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 21. 11. 2006, č. j. 5 T 14/2006-447, a stěžovatelku v plném rozsahu zprostil obžaloby, neboť v žalobním návrhu uvedený skutek není trestným činem. Po téměř šesti letech od zahájení trestního stíhání se tak stěžovatelka dočkala pravomocného zprošťujícího rozhodnutí.

b) řízení občanskoprávní

7. Trestní stíhání stěžovatelky tedy trvalo 5 let a 8 měsíců, přičemž rozsudkem odvolacího soudu, který nerespektoval první kasační rozhodnutí soudu dovolacího, bylo dvakrát zasaženo do majetkové i nemajetkové sféry stěžovatelky – jak bezdůvodným vedením

trestního řízení a jeho nepřiměřenou délkou, tak i tím, že pro existenci pravomocných rozhodnutí stěžovatelka ve dvou etapách vykonala celý trest zákazu výkonu činnosti (advokacie). Proto se stěžovatelka se svým nárokem na přiměřené zadostiučinění za nemajetkovou újmu obrátila podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 82/1998 Sb.“), na Ministerstvo spravedlnosti.

8. Následně stěžovatelka podala proti České republice – Ministerstvu spravedlnosti ČR žalobu, kterou se domáhala zaplacení celkové částky 1 500 000 Kč s příslušenstvím. Původní požadavek na náhradu nemajetkové újmy byl na základě poučení nalézacího soudu stěžovatelkou rozdělen na částku 150 000 Kč za dobu do účinnosti zákona č. 160/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 201/2002 Sb., o Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 160/2006 Sb.“). Řízení v této věci bylo vyloučeno k samostatnému projednání a od účinnosti zákona č. 160/2006 Sb. se stěžovatelka soudila o zaplacení 1 200 000 Kč (náhrady za nemajetkovou újmu) a 150 000 Kč – náhrady za nesprávný úřední postup. V řízení o vyloučené částce vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 32 C 5/2014 bylo nepravomocně rozhodnuto; v současné době probíhá u Vrchního soudu v Praze řízení o odvolání Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových.

9. Teprve v průběhu řízení před soudem vyplatilo Ministerstvo spravedlnosti stěžovatelce 50 000 Kč. Následně Obvodní soud pro Prahu 2 uložil rozsudkem ze dne 21. 5. 2013, č. j. 19 C 304/2011-212, žalovanému státu povinnost zaplatit stěžovatelce na odčinění imateriální újmy vzniklé v souvislosti s nezákonně vedeným trestním řízením proti její osobě 300 000 Kč s příslušenstvím (výrok I.), ohledně zaplacení dalších 900 000 Kč žalobu zamítl (výrok II.); uložil žalované povinnost zaplatit stěžovatelce za průtahy v řízení 49 000 Kč s příslušenstvím (výrok III.), zamítl žalobu o zaplacení dalších 101 000 Kč (výrok IV.) a uložil žalované povinnost zaplatit stěžovatelce na náhradě nákladů řízení 115 543 Kč.

10. Jakkoliv soud prvního stupně shledal opodstatněnost žaloby ohledně základu uplatněného nároku a přijal argumentaci stěžovatelky, na základě vlastních výpočtů jí přiznal částku několikanásobně nižší; proto stěžovatelka podala odvolání, v němž namítla nesprávné právní posouzení věci.

11. K odvolání Městský soud v Praze změnil výrok I. rozhodnutí nalézacího soudu tak, že ohledně zaplacení 55 500 Kč se zákonnými úroky z prodlení z částky 100 000 Kč za stanovenou dobu rozsudek potvrdil, ve zbývajícím rozsahu pak žalobu zamítl; výroky II. a III. potvrdil a výrok IV. změnil tak, že žalované uložil povinnost zaplatit stěžovatelce dalších 7 000 Kč s příslušenstvím a v ostatním výrok potvrdil (výrok I.). Dále odvolací soud uložil žalované povinnost zaplatit stěžovatelce na náhradě nákladů nalézacího řízení 74 804,07 Kč a na náhradě nákladů odvolacího řízení 21 731,60 Kč (výrok II.).

12. Rozsudek Městského soudu v Praze napadla stěžovatelka dovoláním, v němž uvedla, že z rozhodnutí není patrné, jaké úvahy a výpočty vedly odvolací soud ke snížení finančního zadostiučinění za zásah do jejích přirozených práv. Rozsudek označila za nelogický, nepřezkoumatelný a svévolný – zejména v kontrastu se srozumitelným rozhodnutím nalézacího soudu, který lépe popsal důvody a způsob, jakým k přiznané částce dospěl.

13. Dovolání Nejvyšší soud usnesením ze dne 28. 7. 2015, č. j. 30 Cdo 2209/2014-271, odmítl, neboť je v něm uplatněn jiný dovolací důvod, než který je uveden v ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř.

II. Ústavní stížnost a vyjádření dalších účastníků

14. Včas podanou ústavní stížností splňující i další náležitosti podání podle zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), se stěžovatelka domáhá zrušení v záhlaví citovaných rozhodnutí, neboť má za to, že jimi bylo porušeno její ústavně zaručené právo zakotvené v čl. 10 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).

15. Stěžovatelka uvádí, že od 25. 2. 2005 do 22. 11. 2010 bylo proti ní vedeno trestní řízení. Nejvyšší soud vydal ve věci dvakrát kasační rozhodnutí, v důsledku čehož byla stěžovatelka nakonec zproštěna obžaloby. Mezi tím však byla dvakrát pravomocně odsouzena k podmíněnému trestu odnětí svobody a k zákazu výkonu advokacie – jediného povolání stěžovatelky; dvouletý trest zákazu činnosti stěžovatelka vykonala v plném rozsahu a má za to, že nezákonným vedením trestního řízení, které trvalo nepřiměřeně dlouho, jí byla způsobena značná majetková škoda i nemajetková újma.

16. Stěžovatelka je přesvědčena, že Česká republika porušila její práva trestním stíháním, které bylo nepřiměřeně dlouhé, nezákonné a bezdůvodné. Trestní stíhání a dvojí odsouzení mělo silný dopad do její osobní, osobnostní i pracovní sféry. Stěžovatelka byla bezúhonnou osobou žijící s rodinou na vesnici, měla vybudovanou advokátní praxi, požívala společenské prestiže a zahájení trestního stíhání rychle zasáhlo téměř do všech jejích jistot. Osoby, které věřily v nevinu stěžovatelky, přestaly v ní věřit poté, co byla podruhé pravomocně odsouzena krajským soudem. Zproštění obžaloby posledním rozsudkem pak nemělo na její vnímání okolím mimo její rodinu podstatný dopad. Stěžovatelka se musela nadvakrát vzdát klientely své advokátní kanceláře, čímž veškeré její předchozí investice do budování dobré pověsti vzaly za své.

17. Žalobou se proto stěžovatelka domáhala přiměřeného zadostiučinění v penězích za nemajetkovou újmu. Soud prvního stupně stěžovatelce přiznal za nezákonné rozhodnutí 1/4 a za nesprávný úřední postup 1/3 požadované částky. Vyhodnotil přitom (přiléhavě) pocity beznaděje a nejistoty stěžovatelky jako závažné i v řízení prokázané. Za podstatný považuje přitom stěžovatelka fakt, že krajský soud v trestním řízení napodruhé rozhodl neočekávaně a v rozporu se závazným právním názorem dovolacího soudu. Po prvním kasačním rozhodnutí Nejvyššího soudu totiž stěžovatelka obnovila svoji advokátní praxi a zařadila se znovu do profesního i společenského života. Následný rozsudek krajského soudu považuje proto Obvodní soud pro Prahu 2 za intenzivní zásah, který je třeba odčinit; za závažné rovněž považuje průtahy v řízení.

18. Stěžovatelka uvedla, že Obvodní soud pro Prahu 2 zohlednil výkon celého dvouletého trestu zákazu činnosti i skutečnost, že přišla náhle o jediný zdroj příjmů, následně začala budovat advokátní kancelář znovu, aby po druhém rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě opět byla nucena kancelář „rozpustit“, což vedlo ke ztrátě důvěry klientů a projevilo se to na zdravotním stavu stěžovatelky, jakož i v jejím rodinném životě, neboť trestní stíhání mělo vliv na průběh rozvodového řízení. Při rozhodování o přiznání relativní náhrady za zásah do přirozených práv stěžovatelky soud přehledně a transparentně vysvětlil svůj postup i výpočty, které jej vedly ke stanovení její výše. Opřel se přitom jak o judikaturu Nejvyššího soudu (věci vedené pod sp. zn. 30 Cdo 2813/2011 a sp. zn. 30 Cdo 4336/2010) týkající se

postupu při stanovení výše zadostiučinění v závislosti na povaze trestní věci a délce trestního řízení, jakož i judikaturu Ústavního soudu (sp. zn. I. ÚS 554/04 a sp. zn. II. ÚS 590/08).

19. Odvolací soud přiznané finanční zadostiučinění stěžovatelce snížil; stíhaná trestná činnost nebyla podle něj natolik závažná, byť došlo ke dvojímu odsouzení a vykonání trestu. Trestní stíhání nebylo příčinou rozpadu manželství stěžovatelky, bylo jen „využito“ v průběhu rozvodového řízení. Podle stěžovatelky však není podstatné, jaký maximální (podmíněný) trest jí hrozil; rozhodná je její dehonestace v místě bydliště po zahájení stíhání, a rovněž délka řízení. Jako osoba bezúhonná přitom stěžovatelka vykonala celý trest zákazu činnosti a je přesvědčena, že odvolací i dovolací soud při rozhodování o jejím nároku z nezákonného rozhodnutí a nesprávného úředního postupu nezohlednily dostatečně ztrátu prestiže, dobrého jména i klientely, především s přihlédnutím k její profesi i místu jejího výkonu. Náhrada nemajetkové újmy proto měla být nejméně ve výši přiznané nalézacím soudem; proto navrhla, aby Ústavní soud napadená rozhodnutí zrušil.

20. K ústavní stížnosti se za Nejvyšší soud vyjádřil předseda senátu 30 Cdo, podle jehož názoru není Nejvyšší soud účastníkem řízení, neboť jeho rozhodnutí nebylo výslovně napadeno.

21. K výzvě Ústavního soudu se k ústavní stížnosti za Městský soud v Praze vyjádřila předsedkyně senátu 70 Co a za Obvodní soud pro Prahu 2 předsedkyně senátu 19 C. Obě plně odkázaly na odůvodnění napadených rozhodnutí a navrhly, aby ústavní stížnost byla odmítnuta.

22. Ministerstvo spravedlnosti ČR se k ústavní stížnosti jako vedlejší účastník nevyjádřilo.

I. Posouzení ústavní stížnosti

a) Přezkumná činnost Ústavního soudu

23. Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti, avšak není obecným soudem dalšího stupně, a nepřísluší mu proto vykonávat dohled nad rozhodovací činností obecných soudů. Správností hodnocení věci se Ústavní soud zabývá pouze tehdy, zjistí-li, že pravomocným rozhodnutím bylo porušeno základní právo stěžovatele. Ústavní soud neposuzuje zákonnost vydaných rozhodnutí, pokud jimi není porušeno ústavně zaručené právo, neboť taková činnost přísluší právě obecným soudům, pod jejichž ochranou jsou podle čl. 4 Ústavy ČR rovněž základní práva a svobody. Z ustálené a obecně dostupné judikatury je zřejmé, za jakých podmínek a okolností je oprávněn Ústavní soud zasáhnout do jurisdikční činnosti obecných soudů, případně jak se jeho pravomoc projevuje ve vztahu k řízení, které před těmito soudy proběhlo.

24. O ústavní stížnosti rozhodl Ústavní soud bez nařízení ústního jednání, neboť dospěl k závěru, že by při něm nebylo možné očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu). K posouzení věci si pak vedle vyjádření vyžádal spis Obvodního soudu pro Prahu 2, sp. zn. 19 C 304/2011. Po seznámení se spisy i s obsahem ústavní stížnosti dospěl čtvrtý senát Ústavního soudu k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

b) Relevantní právní úprava

25. Podle čl. 10 Listiny má každý právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno (odstavec 1), jakož i na ochranu před

neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života (odstavec 2) a před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě (odstavec 3). Každý má právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu, jakož i právo podnikat (čl. 26 odst. 1 Listiny); každý má rovněž právo na ochranu zdraví (čl. 31 Listiny) a právo domáhat se stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu (čl. 36 odst. 1 Listiny). Podle čl. 36 odst. 3 Listiny má každý právo na náhradu škody způsobené mu nezákonným rozhodnutím soudu nebo nesprávným úředním postupem.

26. Podle zákona č. 82/1998 Sb. odpovídá stát za škodu způsobenou při výkonu státní moci (§ 1 odst. 1), též za vzniklou nemajetkovou újmu (§ 1 odst. 3); této odpovědnosti se nelze zprostit (§ 2). Stát odpovídá za škodu vzniklou rozhodnutím či nesprávným úředním postupem (§ 5), přičemž nárok lze uplatnit tehdy, bylo-li rozhodnutí jako nezákonné zrušeno, a to i rozhodnutím o opravném prostředku (§ 8 odst. 1 a 2). Právo na náhradu škody způsobené rozhodnutím o trestu má ten, na němž byl trest i z části vykonán, jestliže byl později obžaloby zproštěn (§ 10 odst. 1). Stát rovněž odpovídá za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem spočívajícím v porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí ve stanovené nebo přiměřené lhůtě (§ 13 odst. 1).

27. Zákonem č. 160/2006 Sb. bylo do zákona č. 82/1998 Sb. začleněno ustanovení § 31a upravující zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu (do té doby řízení o náhradě nemotné újmy probíhalo podle právní úpravy odlišné od zákona č. 82/1998 Sb.). Zadostiučinění se poskytne v penězích, jestliže nemajetkovou újmu nebylo možno nahradit jinak a samotné konstatování porušení práva by se nejevilo jako dostačující. Při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění se přihlédne k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k nemajetkové újmě došlo (§ 31a odst. 2). Podle ustanovení § 31a odst. 3 zákona č. 82/1998 Sb. se v případech, kdy nemajetková újma vznikla nesprávným úředním postupem, přihlédne při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění ke konkrétním okolnostem případu, délce řízení, složitosti řízení, k tomu, jestli poškozený přispěl k průtahům a zda využil dostupné prostředky k odstranění průtahů, k postupu orgánů veřejné moci během řízení a významu předmětu řízení pro poškozeného.

c) Vlastní posouzení věci

28. Ústavní soud dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná, neboť postupem obecných soudů bylo porušeno právo stěžovatelky na (odpovídající) náhradu škody způsobené nezákonným zásahem orgánů veřejné moci, ve spojení s právem na ochranu lidské důstojnosti, osobní cti, dobré pověsti a ochrany dobrého jména zakotvené v čl. 10 odst. 1 a v čl. 36 odst. 3 Listiny. Z rozhodnutí obecných soudů vyplývá, že sice deklarovaly zkrácení stěžovatelky na jejích právech, nápravu svými rozhodnutími však neprovedly v rozsahu a ústavně konformním způsobem, který by odpovídal závažnosti zásahu do stěžovatelčích práv. Rozhodnutí postrádají dostatečně srozumitelné, jasné a přezkoumatelné odůvodnění; soudy tak nedostály své povinnosti zhodnotit věc nezávisle a nestranně – s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem případu.

29. Obvodní soud pro Prahu 2 ve svém rozsudku dospěl k závěru, že popsáním postupem obecných soudů v trestní věci stěžovatelky došlo k zásahu do její osobnostní sféry a konstatoval oprávněnost požadavku na odčinění nemajetkové újmy. Zvážil relevantní okolnosti, včetně plnění ministerstva, které však posoudil jako plnění vztahující se a započitatelné proti části žaloby vyloučené k samostatnému projednání. Následně stanovil výši náhrady za použití metodiky k určení náhrady nemajetkové újmy podle stanoviska Nejvyššího soudu sp. zn. Cpjn 206/2010.

30. O odvolání stěžovatelky i ministerstva rozhodl Městský soud v Praze, který uvedl v odůvodnění svého rozsudku, že při určení výše zadostiučinění za imateriální újmu vzniklou v důsledku nezákonně vedeného trestního řízení nelze vycházet z určitých aritmetických výpočtů (na rozdíl od újmy vzniklé nepřiměřeně dlouhým řízením), ale je třeba zohlednit veškeré okolnosti případu. Konstatoval, že stěžovatelka ztratila důvěru svých klientů a byla opět odsouzena – v době, kdy legitimně očekávala zproštění obžaloby, což samo o sobě mělo vliv na její zdravotní stav (slyšený svědek dokonce zmínil její sebevražedné sklony). Přesto odvolací soud dospěl k závěru, že: „*[P]ři zohlednění všech výše uvedených skutečností dospěl odvolací soud k závěru, že zadostiučinění za nemajetkovou újmu vzniklou žalobkyni v důsledku nezákonně vedeného trestního stíhání včetně dvojího pravomocného nezákonného odsouzení a výkonu nezákonně uloženého trestu zákazu činnosti odpovídá částka 100.000,- Kč.*“. Z odůvodnění přitom ale není zřejmé, jak k této základní částce Městský soud v Praze dospěl. Následně pak odvolací soud bez dalšího konstatuje: „*Vzhledem k takto provedené platbě ze strany žalovaného proto žalobkyni z titulu zadostiučinění nezákonně vedené trestní stíhání, nezákonně odsouzení a vykonaný nezákonně uložený trest přísluší částka 55.500,- Kč.*“. A dále: „*Lze tedy uzavřít, že žalobkyni přísluší nárok na zadostiučinění za nemajetkovou újmu v souvislosti s nesprávným úředním postupem ve výši 56.000,- Kč (základní částka 70.000,- Kč snižená o 30 % a zvýšená o 10 %). Odvolací soud nepřistoupil ke zvýšení základní částky odškodnění z důvodů zvýšeného významu daného řízení pro žalobkyni.*“. Městský soud v Praze konstatoval, že celková doba řízení nebyla nijak extrémně dlouhá a jen mírně přesáhla hranici přiměřenosti. Uvedl rovněž, že stěžovatelka se domáhala nejen zadostiučinění za nemajetkovou újmu vzniklou v důsledku dlouho trvajících řízení, ale i v důsledku samotného vedení nezákonného trestního stíhání, a je proto třeba dbát na to, aby nedocházelo ke dvojímu odškodnění téhož. V této souvislosti Městský soud v Praze odkázal na metodiku Nejvyššího soudu a jeho rozsudek sp. zn. 30 Cdo 2813/2011.

31. Uvedená odůvodnění však považuje Ústavní soud za nedostatečná, nevystihující účel náhrady nemajetkové újmy, a tím ve svém důsledku činící rozhodnutí excesivním.

32. V části VI. stanoviska sp. zn. Cpjn 206/2010 Nejvyšší soud popisuje postup při stanovení výše zadostiučinění za průtahy v soudním řízení. Základní částka je podle něj násobkem celkové doby řízení a částky přiznávané za jednotku času řízení. Tu, i s ohledem na evropskou judikaturu, Nejvyšší soud stanovil v rozmezí mezi 15 000 – 20 000 Kč za rok řízení, přičemž první dva roky řízení by měly být zohledněny poloviční částkou. Stanovená hodnota představuje přibližně 66 % částky, kterou přiznává Evropský soud pro lidská práva. K horní hranici by se pak měla vypočtená částka přibližovat v případě, že řízení by trvalo násobně déle, než by bylo možno očekávat; zohledněno by však nemělo být pouze řízení posuzované, ale i délka řízení o kompenzaci. Takto určená částka by měla být následně modifikována podle § 31a odst. 3 zákona č. 82/1998 Sb.: „*Dle názoru Nejvyššího soudu by přitom mělo být ... dostačující zvýšení či snížení nepřesahující 50%, aby byl zachován vztah přiměřenosti mezi utrpěnou újmou a za ni poskytovaným odškodněním... lze ve výjimečných případech uvažovat o zvýšení či snížení i ve větším rozsahu.*“

33. V rozsudku ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2813/2011, se Nejvyšší soud zabývá kritérii určujícími rozsah způsobené nemajetkové újmy v případech zahájení trestního řízení, které neskončilo odsuzujícím rozsudkem. Především je to: povaha trestní věci – stíhání pro závažnější trestný čin bude mít větší dopad než u méně závažné věci; dále délka trestního řízení – zohledňuje se, jak dlouho trval atak na osobnostní práva jednotlivce (delší doba působí nárůst újmy, může však, zejména v případě uvadajícího zájmu společenského prostředí o daný případ, i klesat). Uvedené hledisko se však neužije při současném uplatnění nároku z titulu nesprávného úředního postupu, aby nedošlo ke dvojímu započtení téhož. Posledním kritériem jsou podle citovaného rozsudku následky způsobené trestním řízením v osobnostní sféře

poškozené osoby – zde se má přihlédnout k individualizaci všech výše uvedených kritérií, dopadu trestního stíhání na morální narušení osobnosti (integrity) poškozeného, jeho profesní, soukromé, rodinné, popřípadě i jiné sféry života. Pro odčinění imateriální újmy považuje Nejvyšší soud za významnější délku řízení než hrozící trest. Zejména pokud trestní stíhání fyzické osoby vešlo ve všeobecnou známost, existuje negativní dopad na její pověst i po skončení stíhání, jelikož negativní důsledky pro pověst budou nadále po určitou dobu přetrvávat. Na soudech pak je zvážit vliv (nejen) těchto kritérií.

34. V projednávané věci Městský soud v Praze vyjádřil obavu z „dvojího započtení“, avšak z jeho rozhodnutí není patrné, jak se s tímto nebezpečím vypořádal. Chybí srozumitelné vysvětlení problému a reakce na něj, pomineme-li fakt, že nalézacím soudem přiznanou náhradu odvolací soud výrazně snížil. I proto Ústavní soud sdílí přesvědčení stěžovatelky, že rozhodnutí Městského soudu v Praze je nepřezkoumatelné. Požadavek individualizace se zúžil na pouhé konstatování základních částek, aniž by bylo patrné, jak k nim odvolací soud dospěl. Chybí rovněž zhodnocení konkrétních okolností, za nichž došlo k vydání usnesení o zahájení trestního stíhání, jakož i důvodů zproštění obžaloby. Je přitom velmi důležité, že stěžovatelka byla podruhé pravomocně odsouzena v situaci, kdy důvodně (legitimně) mohla očekávat zproštění viny na základě kasačního usnesení Nejvyššího soudu, začala s obnovou své advokátní praxe, pročež bylo nepředvídatelně vydáno druhé odsuzující rozhodnutí odvolacího soudu – takový postup byl projevem nepřipustné svévole Krajského soudu v Ostravě. Při úvahách o výši relativní náhrady by za takového stavu věci měly soudy namísto obav z dvojího započtení odčinění zvážit, zda v konkrétním případě není přílehavější naopak započtení násobné.

35. Výše zadostiučinění pak nesmí být v rozporu s obecně sdílenou představou spravedlnosti a neměla by se bez zjevných skutkových odlišností konkrétního případu podstatně odlišovat od zadostiučinění přiznaného v případě skutkově obdobném. Odchylna je možná jen při řádném a přesvědčivém zdůvodnění; v projednávaném případě však žádné srovnání nebylo provedeno.

36. Ústavní soud již konstatoval, že nárok na náhradu škody v případě trestního stíhání, které je skončeno zproštěním obžaloby, není dán jen v čl. 36 odst. 3 Listiny, ale především v principech materiálního právního státu. *„Má-li být stát skutečně považován za materiální právní stát, musí nést objektivní odpovědnost za jednání svých orgánů, kterým státní orgány nebo orgány veřejné moci přímo zasahují do základních práv jednotlivce. Nelze totiž přehlédnout, že stát nemá svobodnou vůli, nýbrž je povinen striktně dodržovat právo v jeho ideální (škodu nepůsobící) interpretaci. Na jednu stranu je jistě povinností orgánů činných v trestním řízení vyšetřovat a stíhat trestnou činnost, na druhou stranu se stát nemůže zbavit odpovědnosti za postup těchto orgánů, pokud se posléze ukáže jako postup mylný, zasahující do základních práv.“* (viz sp. zn. II. ÚS 590/08, publ. in N 108/49 SbNU 567, též <http://nalus.usoud.cz>). Nepotvrdí-li se původní podezření, musí mít osoba, která byla povinna podrobit se úkonům orgánů činných v trestním řízení, záruku, že v případě prokázání, že trestnou činnost nespáchala, dostane se jí odškodnění za veškeré úkony, jimž byla neoprávněně podrobena – v opačném případě není možno v právním státě trvat na povinnosti jednotlivce snášet omezení v rámci trestního stíhání.

37. Ústavní soud rovněž dovodil, že i při důsledném dodržování presumpce nevinny představuje každé trestní řízení významný zásah do osobního života trestně stíhané osoby a negativně se dotýká její cti i dobré pověsti – zvláště v době, kdy mají média, ovlivňující veřejné mínění a náladu spoluobčanů, ještě před sdělením obvinění „jasno“ v tom, kdo je za údajnou trestnou činnost odpovědný. Zásah je o to intenzivnější, prokáže-li se následně, že se skutek nestal, nebo nebyl trestným činem (viz například sp. zn. I. ÚS 554/04, sp. zn. IV. ÚS 642/05 či sp. zn. IV. ÚS 3193/10, <http://nalus.usoud.cz>).

38. Na trestně stíhaného je sice do okamžiku právní moci meritorního rozhodnutí třeba pohlížet jako na nevinného, avšak samotný fakt trestního stíhání je zátěží pro každého obviněného. *„Již samotné trestní stíhání výrazně zasahuje do soukromého a osobního života jednotlivce, do jeho cti a dobré pověsti, a to tím spíše, jedná-li se o obvinění „liché“, což je posléze pravomocně stvrzeno zprošťujícím rozsudkem soudu, podle něhož se skutek, z něhož byl jedinec obviněn a obžalován, nestal“* (viz sp. zn. II. ÚS 642/05, publ. in N 133/46 SbNU 249, též <http://nalus.usoud.cz>).

39. Trestněprávní vztah je vztahem mezi státem a jednotlivcem. Je to státní moc, která iniciuje trestní stíhání jednotlivce, a je to státní moc, která rozhoduje o vině a trestu. Z ústavněprávního hlediska je proto významné posouzení přiměřenosti vztahu mezi veřejným zájmem vymezeným v trestním zákoně, účelem trestu a základními právy konkrétního obviněného, zejména práva, aby o jeho vině či nevině a trestu bylo rozhodnuto v přiměřené lhůtě, a dále práva na osobní svobodu. Uvedený veřejný zájem ovšem nepůsobí absolutně, stejně jako nelze absolutizovat stěžovatelova základní práva. Proto je třeba hledat vztah přiměřené a spravedlivé rovnováhy mezi omezením základních práv jednotlivce a veřejným zájmem (viz sp. zn. I. ÚS 554/04).

40. Jak je i z rozhodnutí obecných soudů zřejmé, nárok stěžovatelky byl posuzován rovněž z hlediska platné právní úpravy; proto byl rozdělen na dobu před a po nabytí účinnosti novely č. 160/2006 Sb., která do zákona výslovně zařadila možnost náhrady nemajetkové újmy. Další významnou normou je ovšem i pro předmětnou kauzu, z důvodů dále uvedených, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen zákon č. 89/2012 Sb.), který v rámci deliktních závazků nově konstruuje nejen náhradu majetkové škody, ale právě i nemajetkové újmy (§ 2894 – § 2971). Tento vývoj právní úpravy nelze pominout, což vyplývá například i z nálezu Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 3122/15: *„Ve vztahu k úpravě povinnosti k odčinění újmy na zdraví podle občanského zákoníku účinného od 1. 1. 2014 došlo k celkové koncepční změně právní úpravy, která stanovení konkrétní výše zcela ponechává na posouzení soudu. Jako nezávazné vodítko byla následně Nejvyšším soudem vydána Metodika k náhradě nemajetkové újmy na zdraví ..., avšak pouze pro oblast odčinění bolestí. Pro oblast ztížení společenského uplatnění metodika bodový systém zcela opouští a vymezuje obecný rámec vlivu na dosavadní aktivity ... Ústavní soud dodává, že z hlediska ochrany ústavnosti může být problematické i omezené bodové hodnocení podle metodiky Nejvyššího soudu, neboť při odčinění újmy pojmově nelze rozhodovat na základě určitých tabulkově předvídaných bodových počtů, nýbrž výhradně vycházejí z dokazování a s náležitým zřetelem k okolnostem konkrétní věci, což dal ostatně s účinností od 1. 1. 2014 jasně najevo i zákonodárce.“* Jakkoliv se zmíněný náleží týká pracovního úrazu (odčinění újmy na zdraví), zabývá se v něm Ústavní soud všeobecnými předpoklady pro posouzení nemajetkové újmy. Z citovaného rozhodnutí je patrné, že zákonodárce považuje používání tabulek a bodů pro stanovení výše odškodnění za protiústavní, neboť je úkolem, a především posláním soudů, aby na základě konkrétních zjištění, poznatků a následného volného hodnocení důkazů, stanovily náhradu pro každý jednotlivý případ *ad hoc* (ne mechanicky).

41. Pro dlouhou legisvakanci lhůtu předcházela rozhodnutí nalézacího i odvolacího soudu nabytí účinnosti zákona č. 89/2012 Sb. a soudy tedy nebyly vázány novou právní úpravou. Rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 2 však bylo vydáno v době, kdy zákon již 14 měsíců platil, přestože nebyl dosud účinný. Je přitom otázkou, do jaké míry by mohla být judikatura Nejvyššího soudu, poplatná předcházející právní úpravě, závazná ve světle nového občanského zákoníku. Za dané situace měly soudy zohlednit i novou soukromoprávní úpravu, která do českého právního řádu přináší nový pohled na odčinění nemajetkové újmy. Podle čl. 90 Ústavy ČR jsou totiž soudy povolány k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytovaly ochranu právům. V daném případě byla jasně v okamžiku napadených rozhodnutí

vyjádřena vůle zákonodárce, a bylo proto na místě chránit v duchu filosofie nového soukromoprávního kodexu i práva stěžovatelky.

42. V důvodové zprávě k zákonu č. 89/2012 Sb. se k odčinění imateriální újmy uvádí: „*Rozhodnutí jednotlivého právního případu náleží jen soudci a zákonodárná moc, natož moc výkonná nemá v působnosti nařizovat soudu, jak má jednotlivý případ rozhodnout. Soukromý život je nekonečně variabilní a snaha po jeho nivelizaci v záležitostech tak navýsost individuálních jako jsou bolest, důsledky újmy na zdraví pro další budoucnost postiženého nebo ztráta blízkého člověka není důvodná. ... Tyto a další okolnosti se mohou a mají do výše náhrady kladně nebo záporně promítnout. Odpovědnost za spravedlivé rozhodnutí v konkrétním případě nemůže ze soudce nikdo sejmout a snaha o nivelizaci soukromého života v jeho rozmanitostech nevyvolá nic jiného, než rigor nesrovnávající se s povahou jednotlivých případů. Náhrada nemajetkových újem v souvislosti s jinými zásahy do osobní sféry (jméno, čest, pověst, soukromí) nebo např. poskytnutí zadostiučinění za újmy způsobené nekalou soutěží nebo delikty proti obchodní firmě nejsou ani v současné právní úpravě co do výše konkrétně stanovovány, aniž to vyvolává v rozhodovací praxi obtíže. Podobné je to např. s výší výživného a v řadě dalších případů. Pociťují-li někteří představitelé soudní moci potřebu tabulek, vzorců nebo klíčů speciálně pro tyto účely, nic nebrání tomu, aby se soudní praxe sama shodla na zásadách, podle nichž bude postupováno.*“ Důvodová zpráva k § 2951 – § 2971 zákona č. 89/2012 Sb. (strana 577).

43. Podle čl. 82 odstavce 1 Ústavy ČR jsou soudci při výkonu své funkce nezávislí, jejich nezávislost a nestrannost nikdo nesmí ohrožovat, a proto jsou ve výkonu své funkce vázáni pouze zákony a ústavními zákony. Toto ústavní vymezení, jak již výše uvedeno, nová úprava občanského práva zdůrazňuje a nezávislost soudců podporuje. Soudcem musí být silná osobnost, která dokáže samostatně posoudit a zhodnotit individuálně každý konkrétní případ, aniž by k tomu jako mechanickou pomůckou potřebovala tabulky, vzorce a metodické návody. S tím však souvisí i schopnost takový postup jasně a srozumitelně odůvodnit a zaštitit odbornou autoritou. Zatímco správní orgány kontrolují naplnění norem, soudci vykládají zákon ve světle toho kterého konkrétního případu.

44. Posuzování délky řízení a její nepřiměřenosti je otázkou relativní, při níž je třeba zkoumat vztah délky k dalším atributům řízení, jako jsou složitost jeho předmětu, požadavky na provádění dokazování, jednání, procesní aktivity účastníků a podobně. Závěr o tom, zda délka, po níž trvalo konkrétní řízení, je ještě přiměřená či nikoliv, lze formulovat vždy s ohledem na zohlednění těchto faktorů, jimiž bylo řízení bezprostředně ovlivněno.

45. Je rovněž otázkou, jak významně přispělo jednání stěžovatelky k celkové délce řízení. Soudy jí vyčetly podíl na průtahích námitkami podjatosti soudkyně, přitom ale nelze odhlédnout od skutečnosti, že i sama rozhodující soudkyně se cítila být podjatou. Fakt, že stížnostní soud rozhodnutí soudkyně o vyloučení zrušil, proto nelze automaticky klást jen za vinu stěžovatelce. Současně je však třeba vzít v úvahu, že se jednalo o projev aktivní obrany stěžovatelky zaručené procesními předpisy, kterou se trvale snažila prokázat svoji nevinu. Eliminaci průtahů by (zřejmě) podle soudů nejlépe vyhovovalo, aby osoba, proti níž je vedeno trestní řízení, pasivně přijímala kroky soudu.

46. Právní praxe vychází z poznatku, že s prodlužující se délkou řízení se vytrácí základní vztah mezi trestným činem a ukládaným trestem. Doba mezi spácháním trestného činu a vynesením konečného rozhodnutí má bezprostřední vliv na účel trestu, jehož má být dosaženo. Účelem trestu je totiž chránit společnost před pachateli trestných činů, zabránit v páchání další trestné činnosti, vychovat je k tomu, aby vedli řádný život, a tím působit výchovně i na ostatní členy společnosti. Se zvětšujícím se časovým odstupem od spáchání trestných činů se oslabuje jak prvek individuální, tak i generální prevence. V případě zproštění obžaloby však vzniká paradox – s prodlužující se dobou od okamžiku zahájení trestního stíhání

do vnesení pravomocného zprošťujícího rozhodnutí snižuje zájem nezúčastněných osob – při současném utvrzení jejich přesvědčení o morální závadnosti stíhané osoby. Je-li trestním stíháním určitá osoba dehonestována, přesvědčuje v rámci sociálních vazeb dlouhotrvající trestní řízení její okolí o důvodnosti trestního stíhání a správnosti postupu státu. O to těžší je nakonec vyvrátit, respektive fakticky pouze vyvracet, zaseté pochybnosti. Zatímco zahájení řízení bývá provázeno zjevnou aktivitou státu prostřednictvím orgánů činných v trestním řízení, zproštění viny již podobně zjevné není. Je věcí státu, aby nesl svoji odpovědnost stejně důsledně, jak očekává od svých občanů, a stejně zjevně, jak nesprávný postup zahajoval. Bylo proto zcela na místě, aby soudy zohlednily právě fakt, že stěžovatelka se živila jako advokátka, jejímž úkolem je hájit oprávněné zájmy klientů, při předpokladu, že tak bude činit zákonným způsobem a bude garantem kontroly a dodržování práva. Na advokáty se laikové obracejí proto, aby jim zajistili legální vyřešení jejich záležitostí a pro vztah advokát – klient je prvořadý prvek vzájemné důvěry. Za situace, kdy je advokát sám trestně stíhán, ztrácí jeho činnost, ať v rámci pravomocně zakázaného výkonu advokacie, nebo „jen“ v průběhu trestního stíhání, na důvěryhodnosti. Na okraj Ústavní soud uvádí, že v podobném postavení se může ocitnout i soudce, což se ostatně v nedávné době stalo (viz náleží Ústavního soudu ze dne 19. 7. 2016, sp. zn. III. ÚS 1073/15) a fakt dlouhodobého trestního stíhání, či dokonce pravomocné odsouzení, zneváží do značné míry jeho osobu, výsledky jeho práce a částečně i ostatní zástupce příslušného stavu.

47. Jak je i ze spisu nalézacího soudu zřejmé, stěžovatelka se domáhala rovněž náhrady majetkové újmy. O této její žalobě bylo pravomocně rozhodnuto a Obvodní soud pro Prahu 2 rozsudkem ze dne 12. listopadu 2014, č. j. 22 C 249/2012-196, stěžovatelce přiznal pravomocně částku 1 398 000 Kč s příslušenstvím. Domáhala-li se stěžovatelka rovněž náhrady majetkové újmy (ušlého zisku), mohou sice soudy i toto řízení zohlednit; nikoliv však způsobem, že stěžovatelka „stejně něco dostane“.

48. Stát svými právními normami „rozčlenil“ svůj vztah ke stěžovatelce do více linií: do linie trestní (včetně opakovaného řízení před obecnými soudy tří stupňů), o náhradě majetkové újmy; řízení o náhradě nemajetkové újmy pak rozdělil do dvou dílčích řízení před soudy, a opět ve více stupních. Svůj vztah ke stěžovatelce stát deklaroval i právními předpisy, které zakotvují pravidla trestního a civilního řízení, i hmotněprávní předpoklady dané trestním zákonem, jakož i zákonem č. 82/1998 Sb. – činí tak ve snaze maximálně objektivizovat kontrolu svého jednání a vzájemnou nezávislost přezkumu jednotlivých svých dílčích složek. Tento velkoryse vybudovaný a nákladný aparát se však v daném případě zachoval neadekvátně právě k tomu, k jehož ochraně byl vybudován a povolán. Napadeným rozhodnutím obecných soudů chybí velkorysost, s jakou stát musí přistupovat ke kontrole svých pochybení – podle přísloví „syť hladovému nevěří“ anebo v absenci postupu podle „zlatého pravidla“, které říká, že každý by měl činit druhému to, co by chtěl, aby bylo činěno jemu. Soudci se musí umět alespoň elementárně vcítit do pozice souzeného člověka, zejména za situace, kdy mají napravit škody způsobené jinými soudy (tím spíše trestními); musí zohlednit, že stěžovatelku trestní řízení pohltilo a vyšla z něj po téměř 6 letech s rozvráceným profesním, rodinným i osobním životem. Pokud soudci uznají, že k tak závažnému zásahu do přirozených práv stěžovatelky opravdu došlo, avšak na odčinění nemajetkové újmy přiznají nepatrnou částku, působí to až cynicky – jako postup bez citu pro elementární spravedlnost. Újmu, kterou stěžovatelka ve víře v justiční systém tvrdila a prokázala co do základu, soudy sice konstatovaly, avšak skutečný dopad nezákonného postupu státu, alespoň co se výše nároku a finančního ohodnocení tohoto pochybení týká, bagatelizovaly. Z napadených rozhodnutí přitom není patrné, na základě čeho konkrétně dospěly soudy k závěru, proč by stěžovatelkou požadovaná (žalovaná) částka měla (případně neměla), být dostačující jako náhrada za nesnáze, které stěžovatelce v důsledku objektivně nedůvodného trestního řízení vznikly snad ve všech myslitelných oblastech života.

49. Je-li deklarována újma, v daném případě spočívající ve ztrátě prestiže, zaměstnání, ovlivnění rodinného života a zdraví, jak soudy samy konstatovaly, povinnosti k její náhradě se není možné podle ustanovení § 2 zákona č. 82/1998 Sb. zprostit, nemůže stát bagatelizovat závažnost újmy přiznáním nepřiměřeně nízké náhrady; takové jednání je třeba považovat za obcházení zákona i jeho účelu. Zákon č. 82/1998 Sb. zavazuje stát absolutně, objektivně, a je nezbytné, aby ten pochybením vzniklé škody (újmy) nahradil v maximálně možné míře.

IV. Závěr

50. Ústavní soud proto uzavírá, že stěžovatelka byla poškozena nezákonným postupem státu – s akcentem na skutečnost že pro nerespektování závazného právního názoru vysloveného v prvním kasačním rozhodnutí Nejvyššího soudu byla opakovaně odsouzena a odsuzující rozhodnutí byla posléze zrušena. Byla dotčena v právu na ochranu důstojnosti, cti a dobré pověsti (čl. 10 odst. 1 Listiny). Faktickým výkonem celého dvouletého trestu zákazu činnosti, což vedlo k tomu, že opakovaně musela rozpustit svoji advokátní kancelář, byla omezena v právu podnikat, a současně jí byl znemožněn výkon povolání, pro které byla vzdělána a připravena, u něhož je navíc vyžadován „čistý“ trestní rejstřík (čl. 26 odst. 1 Listiny). Zjevně – i pro právního laika – tak postup soudů negativně zkrátil stěžovatelčina přirozená práva a ovlivnil její vnímání okolím (čl. 10 odst. 3 Listiny). Je přitom nepodstatné, zda trestní stíhání bylo příčinou rozvodu stěžovatelky či nikoliv; faktem je, že na průběh rozvodu se negativně projevalo a protistrana dostala „legální municí“ k útokům na stěžovatelku, obdobně se projevalo i na zhoršení jejich rodinných vztahů (čl. 10 odst. 2 Listiny). Odsuzující rozsudky vedly ke zhoršení zdravotního i psychického stavu stěžovatelky (čl. 31, věta první, Listiny) – vždyť jen extrémně silnou osobnost s dostatečným rodinným zázemím by nezákonně (nespravedlivě) vedené téměř šestileté trestní stíhání mělo minimální dopad.

51. Stěžovatelka, bezpochyby poškozená postupem státu v její trestní věci, důvodně očekávala odpovídající odčinění své újmy na přirozených právech. Tím, že soudy v řízení o náhradu nemajetkové újmy dostatečně nezohlednily výše uvedené zásady, zkrátily ji v právu na spravedlivý proces – ačkoliv totiž dospěly k závěru, že stěžovatelka byla poškozena, nedostatečně vysvětlily, proč při zjištěném zásahu přiznaly peněžité zadostiučinění v tak nízké výši (čl. 36 odst. 3 Listiny). Svá rozhodnutí soudy nedostatečně (a v případě Městského soudu v Praze i nepřezkoumatelně) odůvodnily, čímž se dopustily nepřípustné libovůle a zkrátily stěžovatelku v právu na nezávislé a nestranné posouzení věci soudem (čl. 36 odst. 1 Listiny).

52. Pokud se stěžovatelka, za této situace, domáhala náhrady ve výši 1 350 000 Kč za to, že jí trestní soudy zničily profesní i osobní život, musí rozhodující soudy předestřít pádné a konkrétní úvahy, proč přiznanou částku považují za věci přiměřenou, respektive, proč částku požadovanou považují za nepřiměřenou. V dalším řízení musí zohlednit i fakt, jak bylo trestní řízení vedeno co do délky, i kvůli nečekaným zvrátům, které způsobila „tvrdohlavost“ krajského soudu. Ústavní soud je totiž přesvědčen o nutnosti nezbytné individualizace rozhodnutí a nevhodnosti rozhodování podle předem daných tabulek a algoritmů výpočtu. Je zapotřebí, aby se soudy dostatečně vypořádaly se ztrátami stěžovatelky v důsledku nezákonného trestního řízení, též s přihlédnutím k faktu, že řízení mělo počátek právě ve výkonu profese stěžovatelky.

53. Na základě výše uvedených důvodů Ústavní soud ústavní stížnosti zcela vyhověl a podle ustanovení § 82 odstavců 1 a 3 zákona o Ústavním soudu zrušil nejen napadená rozhodnutí odvolacího a dovolacího soudu, ale s ohledem na výše uvedené okolnosti rovněž rozhodnutí soudu prvního stupně. Učinil tak proto, že v řízení o žalobě stěžovatelky na

zaplacení přiměřeného zadostiučinění za nemajetkovou újmu v penězích shledal porušení práv stěžovatelky zakotvených v čl. 10 odstavcích 1 a 2 a v čl. 36 odstavcích 1 a 3 Listiny.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 27. září 2016

Jaromír Jirsa
předseda senátu